

ילקוט פנינים

מספרי הקדושים לפרשת השבוע

הרה"ק מליסקא זי"ע

בעל מחבר ספרה"ק אך פרי תבואה ו'הישר והטוב'

רבי צבי הירש ב"ר אהרן זי"ע
יומא דהילולא י"ד מנחם אב שנת תרל"ד לפ"ק

א.

שמירת עינים

מיתאמרא משמיה דהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שאלבא דאמת מרוב פריצות השורר בזמנינו בהרחובות היה אסור ליהודי ללכת בכלל ברחובות קריה מחשש שיכשל בהסתכלות רעה רח"ל, אמנם אם הולכים למקום שמוכרחין לילך לשם דהיינו לבית המדרש ללמוד ולהתפלל, או למקוה טהרה, או שהולכים לסחור במשא ומתן להשתדל בפרנסה, אזי שומרים אותו מלמעלה ויש לו סייעתא דשמיא שלא להכשל, כי יש לנו טענה כביכול כלפי מעלה שהשי"ת ישמור אותו מראיות אסורות, כי אחרי שהשי"ת הביא אותנו בגלות למקומות הללו המלאים פריצות, ולא באנו לכאן מרצון עצמינו, על כן עליו יתברך לשמור אותנו מראיות אסורות.

אבל אם הולכין מעצמן למקומות שאין מוכרחים לילך, ובפרט כשהולכין למקום שאסור לילך כמו לבתי תרטיאות ח"ו, בוודאי שאין לו לקוות שיהי' לו סייעתא דשמיא שלא להכשל באיסור הסתכלות רעות רח"ל, אחרי שהולך למקומות כאלה על פי רצון עצמו בלא רשותו של הקב"ה ולא שלחו השי"ת לשם, עכדה"ק.

ובעונותינו הרבים בימינו אלה במדינת אמעריקא השווקים שבחוץ הם יותר גרועים מן הבתי התרטיאות ובתי קרקסיות שהיו בימי הרה"ק מליסקא זלה"ה, ואם הולך מרצון עצמו למקומות שאין אנוסים לילך שם בחוצות ובשווקים, בוודאי גדלו ורבו הנסיונות עד שמי רום וכוכביהם וח"ו קשה מאד לזכות לסייעתא דשמיא שלא יהיו נכשל באיסורים חמורים של (במדבר טו לט) וְלֹא תִתְּנוּ אֶתְּמוֹתֵיכֶם לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם, אחרי שהביא את עצמו מרצונו לנסיון קשה וגירה יצר הרע בנפשיה השם ישמרנו.

(טיב לבב, מתוך דרשה בשנת תשי"ב)



ב.

פירצות הדור

ידוע מה דמתאמרא משמיה של הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שאמר, תמיד כשאמרו לי על איזה פירצה שכך הוא המאד"ע לא הבנתי מעולם מה זה, אבל אחר כך נודע לי שכוונת מאד"ע היינו פירצות הדור עכד"ק.

והנה כהיום כבר ידוע ומפורסם הדבר שענין המאדע"ס המה הפירצות הגרועות והמקולקלות ביותר של דורינו, וצריכים לגדור גדר ולהשמר מהם בכל התחבולות ובכל האופנים.

ובאמת כל הענין של הליכה אחרי המאדע"ס של הגוים, הוא מה שרוצים להשתוות אל דרכי העולם, וזה הוא דבר הבל ורעות רוח כי הלא המושי"ך אל מחנינו כבר אינו משתווה אל העולם, ואם כן מי שרוצה להשתוות להם אין לו בעצם מקום אצלנו, כי אי אפשר דבר כזה שיהיה אצלנו השתוות אל העולם, והנסיון מוכיח שגם העולם החיצוני אינו רוצה להשתייך אתנו ואנו מהללים להשי"ת על זה מה שהם מתרחקים מאתנו.^א

(דברי יואל, מהד"ת עמוד רסח, מתוך דרשה לפני קריאת התורה פ' תצא תשכ"ז לפ"ק)



ג.

מליצי יושר

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם פלו פדאי הוא לו. (אבות ו, א)

במחזור ויטרי (על המשנה גדולה תורה ו, ז) פירוש הפסוק במשלי (ו' כב) וְהִקְצוֹתָ הָיָא תְּשִׁיחָךְ תדבר בשבילך. וכן מצינו בפיטוי סליחות תורה הקדושה התחנני, שהתורה תבקש עלינו. וכן כתב במגיד לבית יוסף, שנגזר עליו גזירה רעה, והרי"ף והרמב"ם והרא"ש המליצו בעדו על שמתאמץ תמיד ללמוד מספריהם.

וגם יש צדיקים אשר עודם חיים אתנו לפעמים עומדים לפני כסא הכבוד וממליצין ומצילין, ומפורסם שהקדוש מו"ה צבי זצ"ל מזידיטשוב היה מסוכן, ושלושה צדיקים שבאותו הדור המליצו בעדו, ואחר שעמד מחליו נסע לגדולים אלו להכיר להם טובה ותשואת חן על שהצילו אותו.

וראיתי בכת"ק מהגאון הצדיק מו"ה יודא זצ"ל גרינוואלד שהי' אב"ד דק"ק סאקמער, ואני הכרתי היטב שהוא כתב ידו, בו סיפר שהגאון הצדיק מו"ה צבי זצ"ל

^א בספר דרכי הישר והטוב (עמוד כב), כתב על הרה"ק מליסקא דרש דרשות גדולות בשבת שובה ובשבת הגדול ובראש השנה, ורגיל לומר בזה"ל 'ער פלעגט צו ווארענן און זייער צו בעטן בתחנונים, מען זאל די קינדער מגדל זיין צו די תורה הקדושה, מען זאל נישט זיך קליידן די נייע מאָדעס, ווייל יעדע נייע מאָדע ברענט מיט זיי א נייע קראנקהייט ח"ו'.

שהי' אב"ד דק"ק ליסקא נסע לרבו צדיק הדור, וביקש איש אחד אותו שרוצה ללוותו בנסיעה זו, וקבלו בתנאי שבכל הדרך לא יבקש מתנה מבני אדם.

ואירע בדרך שלא קרא אותם איש לאכול אצלו, והצדיק מליסקא נחלש מאד, ובבואם אל עיר גדולה ובאו לבית אחד, קרא בקול איש אחד שדר בעליית אותו בית, שהאנשים מאונגארן יבאו אליו, ומיד הביאו לפניהם מאכל ומשתה והחיה את נפשם, וסיפר לפניהם שהוא נכד הש"ך זצ"ל, ובלילה זו נתראה אליו הש"ך בחלום ואמר לו שאיש מאונגארן נוסע דרך פה, והוא שוקד על ספרו ש"ך לשם שמים, שיזדרז מיד שיבא להחיותו ולכבדו, עד כאן דבריו.

וזו זוכה לְדַבְרֵים הַרְבֵּה, שיש לו הרבה מליצים מדברים עליו זכות עד שְׁפָל הָעוֹלָם פְּלוֹ פְּדָאי הוּא לוֹ שִׁמְלִיצוּ בַעְדוּ בַזְכוּת שְׁעוֹסֵק בַּתוֹרָה לַשְּׂמָה.

והוסיף לומר פְּלוֹ לְכַלּוֹל הֵן אוֹתָן אֲשֶׁר הֵן חַיִּים, והן אותן אשר הם כבר בעולם האמת, כולם מדברים בעדו, כמחזור ויטרי הנ"ל שהתורה מדברת עליו מליצה וזכות.

(חלק לעולם הבא מהרה"ק רבי שאול בראך זצ"ל, אבות פ"ו מ"א אות כ"ז)



ד.

האחים הקדושים

סיפר רביה"ק זי"ע שהרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זצ"ל היה דומה במראהו להרה"ק בעל היכל הברכה מקאמארנא זצ"ל.

ומקובל בפי החסידים שאביו הרה"ק רבי אלכסנדר מקאמארנא זצ"ל היה רגיל לבוא לעיר אוהעל, ובעיר אוהעל גרו הרבה מתנגדים על הצדיקים החסידים, ורצו להתעולל עלילות רשע על הרה"ק מקאמארנא, ורצו הלצים לשכור מופקרת עבור בצע כסף שתוציא שם רע על הרה"ק מקאמארנא, ובעיר אוהעל גרה אז אשה תמימה וחשובה שנקראת 'שרה די בעקערין' שהיתה אופית בבית מרן הישמח משה ז"ל, והיא היתה אשה יראת שמים ופחדה שהלצים ישיגו מטרם, על כן הלכה והציעה עצמה שהיא מוכנס בעד בצע כסף להוציא שם רע על הצדיק, והם האמינה ונתנה לה את הכסף, ואז סיפרה את הסוד מה שרצו האינשי דלא מעלי לעשות, ונתגלה קלונם ברבים וכבוד הצדיק לא נגרע.

והיה להרה"ק רבי אלכסנדר מקאמארנא קורת רוח מזה ואמר לה "החייתנו ודעו לך שהייתי צריך להוליד עוד בן והגנו נותן לך את זה במתנה", ואז הולידה את בנה הרה"ק מליסקא זצ"ל, ובשמים היו הרה"ק בעל היכל הברכה מקאמארנא והרה"ק מליסקא אחים, ועל כן היו בידידות, והיו דומין בקלסתר פניהם זה לזה, ע"כ סיפר רביה"ק ז"ל.

(מושיען של ישראל, חלק ו, עמוד ש"י, בשם הרה"ח ר' יודא לייב ווייס ע"ה, והרה"ח ר' יחזקאל אייזדארפער ע"ה, משיחות קודש של רבינו כשבא לעשות את השבת בעיר שאמלוי, בשנת תרצ"ז)



ויגבה לבו בדרכי ה'

וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם (במדבר יג, כה). ויש לומר בדרך רמז דהנה ראיתי בספרים (עיי'ן צעטיל קטן סעיף י"ח) דאם יש לו לאדם איזה מדה רעה חס וחלילה יתגבר עליו ארבעים יום, נגד יצירת הולד, ואז יגיע אל טבע חדשה, ולא יהיה בו מדה זו. וזהו שרמזה התורה וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם, שיכול לשוב מארציות שלו מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם, ויהיה ככריה חדשה אז, ודוק.

(אך פרי תבואה, פרשת שלח)

ראיתי להזכיר פה את אשר שמענו מפה קדוש המחבר זל"ה, כי בימי ילדותו אותה נפשו הטהורה לבוא בסוד האמת ולדעת בחכמת הקבלה, אבל לא עלתה בידו, עד שמצא כתוב הנ"ל שבארבעים יום יכול האדם להיות ככריה חדשה.

ונהג בעצמו כן ופרש עצמו מכל הנאות עולם הזה כל ימי משך המ' יום, ובסוף המ' יום בליל שבת קודש נחלש מאוד וחטפתו השינה, וכחצות הלילה נתעורר משינתו ממש ככריה חדשה, וטעם טעם וריח טוב ממש כריח גן עדן, ואשר מעולם לא טעם כזו, ובעיני עולם הזה הריח סירחון גדול עד למאוד, וכן בבעלי העבירה, ומה גם אצל הבעלי גאווה לא היה יכול לעמוד כלל וכלל מחמת הסירחון שבו, ומאז והלאה ויגבה לבו בדרכי ה', והיה הולך וגדול ובא בסוד ה'.

(אך פרי תבואה, פרשת שלח, בשולי הגליון)



ו.

קולות וברקים

סיפר ליה אדוני אבי מורי נ"י, [ר' יוזעפ זצ"ל, חתן הרה"ק מליסקא], כי בשנים קדמוניות כאשר היה סמוך על שלחן חמיו מורי זקיני זללה"ה, פעם אחד בליל שבת קודש היו שלשה שאכלו על שלחן אחד, מורי זקיני זללה"ה, אדוני אבי מורי נ"י, ועוד איש א' שבא להסתופף בצל מורי זקיני זללה"ה אשר התחיל להתנוצץ קדושתו, והיה אדוני אבי מורי נ"י מדבר עם איש ההוא מענין מה שכתב בספר קדושת לוי שאם זוכה האדם שומע בחג השבועות הקול של אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ וגו' (שמות כ, ב), אם כוונתו הוא קול ממש.

ומורי זקיני זללה"ה היה מזמר לעצמו זמירות של שבת קודש, ובשמעו כמה הם מספקים, ענה להם, בזה הלשון [בלשון הקודש]: "קול ממש, וגם אני יודע שהוא אמת", כי בימים ההם היה מדבר בשבת קודש רק בלשון הקודש.

² (הישר והטוב בשולי הגליון)

² וז"ל ספה"ק קדושת לוי (פרשת יתרו): כתיב במדרש, כשעלה משה רבינו למרום בא לרקיע אחד, וראה כמה אלפים רבבות מלאכים וכמה כיתות שרפי קודש שעומדים באימה וביראה בקדושה ובטהרה, ונפל עליו אימה ופחד ורעדה גדולה עם מי הוא הולך לדבר, אשר כל המלאכים ושרפים וחיות הקודש עומדים לפניו

הכנה לתקיעת שופר

א. סיפר הרה"ח מוה"ר עזריאל גליק ע"ה, (משב"ק אצל רביה"ק מסאטמאר זי"ע), שבכל שנה בראש השנה קודם שנכנס רבינו הקדוש לבית המדרש לתקיעת שופר, היה רגיל לומר שקודם תקיעות שופר מסוגל לדבר מצדיקים הקודמים שזכותם יעמוד לנו להמליץ טוב בעדינו, וסיפר איזה ענינים בשבחו ובגדלותו מהרה"ק מליסקא. ופעם אחד הלך לארגז הספרים ונטל הספה"ק אך פרי תבואה להסתכל בו מעט.

ולפעמים אמר רק אשר 'הרה"ק מליסקא הי' צדיק אמת' או 'הרה"ק מליסקא הי' ערליכע איד' ולא יותר, מה עמקו מחשבותיו בזה, והי' זה לפלא במה שבחר לדבר מהרה"ק מליסקא זי"ע כמעט בכל שנה ושנה וגם בשנותיו האחרונים.

(עזר מקודש, מחזור דברי יואל)

ב. הרה"ק מליסקא זי"ע אמר 'איך העטט נישט מיעד געווארדן צו צוהערן שופר בלאזן איין גאנצן טאג'.

(ספר דרכי הישר והטוב, עמוד כד)



ח.

דרשות ימים הקדושים

א. בראש השנה: היה דורש בב' ימים דרשות גדולות ונוראות אשר אין לצייר אותם, ובעלותו לפני ארון הקודש מיד נפל אימה ויראה על כל העם, כי כאשר אחז הפרוכת ושמר על פניו ומתפלל תפלה קצרה, היו ידיו מרתתין ואבריו דא לדא נקשן מחמת גודל הפחד והחרדה שהיה עליו.

והיה דרכו תמיד בקודש להתחיל 'אחינו בני ישראל'^א, ומיד נשפך כמים לב השומעים והיה כנחל שוטף דמעות עיני הזקנים, העומדים על הספסלים בגובה העזרה, והיה מרים את ידיו פרושות למעלה השמימה מול ראשי העם בשעת הדרשה, וצועק בקול צורח שאגת ארי אשר הי' למעלה מהשגה מאיש חלוש כזה וכו'.

^א (דרכי הישר והטוב עמוד כ"ג ע"ב)

ביראה גדולה, עד שפירש הקדוש ברוך הוא מזיו שכינתו יתברך עליו, וכו'. והנה אם אדם זוכה שומע בכל חג השבועות את הקול שמכריזין אנכי ה' אלהיך, נמצא איך צריך האדם להכין את עצמו בהכנות רבות שיוכה לשמוע דיבור הקדוש ברוך הוא, שכמה אלפים רבבות מלאכים ושרפי קודש אווזים חיל ורעדה ורתת וזיע מאימתו יתברך, ומכל שכן אנחנו בני אדם ולא סגי בג' ימים לבד ואפילו אם יכין את עצמו כל השנה לא סגי, עכל"ק.

^א ושמעתי שהגה"ק מהר"ם ט"ב (הישמח משה) זצ"ל הי' רגיל לומר 'ליעבע ברודער' (שם).

^א מה נהדר הי' אדונינו בימים הקדושים, בעמדו לפני ארון הקודש לבוש לבנים, פניו בווערים כנחלי אש ולפידים, תוארו כמלאך אלקים, עיניו למעלה סגורים, כפיו פרושות על ראשי בני ישראל ככהן המברך בשם, משך לבם בדברי פה קדשו המתוקים, כדבש ונופת צופים, ואם כי חלוש היה, נשמע קולו שאגת ארי, עוקר הרים ובוקע רקיעים וכו', דברים היוצאים מן הלב נכנסו בעמקי לב השומעים חדרי חדרים, עד שכולם נשפך לבם

ב. שבת שובה: איינמאל אום שבת שובה האט ער געזאגט אין זיין דרשה מיט ביטערער טרערן, [בלשון בתמיה] "מענטשן זאלן זיין אזאלכע גערנים, די תורה שרייבט (ואתחנן ד' ו') **פִּי הוּא חֻמַּתְכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים**, דעמאלטס וועט איהר הייסן קלוג ווען איהר וועט האלטן די תורה, און דאך זאלן זיך מענטשן איינרעדן דאס פארקערטע, ווען זיי וועלן גיין בחוקותיהם וועלן זיי הייסן קלוג", עכל"ק.

(דרכי הישר והטוב שם)

ג. ושמרתם ועשיתם פי הוא חממתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' (ואתחנן ד' ו-ז) דהנה כמו שהסברא החיצונה הוא שהאדם הוא גרוע מכל הבהמות וחיות, על שאין חסר להם מאכל ומשקה ומלבוש, כן יש לומר מצד הסברא שהישראלי הוא גרוע מאומות העולם, מהאי טעמא גופיה שהם אוכלין בנזדמן להם נבילה וטרפה טהור וטמא, ולובשין הכל ועוסקין בכל עת במלאכה, מה שאין כן לאיש הישראלי.

אמנם באמת אנו בני ישראל הם נגד אומות העולם גם כן כמו העשיר לגבי העני, שבכל עת שצריך לו הולך ומצוה לעצמו בבתי אכסנאות ומקבל, כן אנו גם כן, השי"ת מזמין לנו בכל עת מאי דצריך לן, אבל אומות העולם הם כהבהמה והוצרך להתיר להם הכל, ולכן אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויין אדם (ב"מ קיד:).

וזה שאמר פי הוא חממתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' וְאָמְרוּ רַק עִם חָכָם וְנִבְּוֹן הַגּוֹי הַגְּדוֹל הַזֶּה, ואנחנו נגדם כמו הבהמה נגד האדם, פִּי מִי גוֹי גְּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו פֶּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו, ונותן לנו בכל שעה הצטרכותינו, והוא נכון מאד.

(הישר והטוב, דרוש א' לשבת שובה)

ד. ביום הכיפורים: כאשר בא לבית הכנסת מיד עלה לפני ארון הקודש, ונטל הפרוכת על עיניו והתפלל תפלה קצרה, והי' אז מכה בקרדומות ומעורר על התשובה על עבירות קלות וחמורות, ומשבח את קדושת היום, ואמר פעם אחד בזה הלשון: גלייבטס מיר, צדיקים העטן גערן נישט אוועק געגאנגען פון דעם טאג, עכל"ק.

(דרכי הישר והטוב עמוד כ"ז ע"א)

ואסיים בברכתו של אותו צדיק שכך הי' אומר אחר כל דבריו: יהי רצון שיתרומם קרן ישראל וקרן התורה, ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

(מנכד המחבר, בריש הישר והטוב מהרה"ק מליסקא ז"ע)



זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן



כמים, הורידו כנחל דמעה נוכח פני נורא ואיום, אל אלקי השמים נשא תפלה בעדם, אנא השם חוס ורחם על שארית ישראל עמך בחיים ופרנסה ושלוש וכו' אמן, אשרי עין ראתה כל אלה, וכו'. (בהקדמת ספה"ק הישר והטוב, מנכד המחבר).